Vrienden van het Spoorwegmuseum
Vereniging

Vrienden Dienst - digitaal
Jaargang 7, Nummer: 73

Wat is er gaande en wat komt

t/m 19 november	Tentoonstelling "Onder Hoogspanning"
15 &16 juli	Arend onder stoom
19 & 20 augustus	Arend onder stoom
9 september	Open Monumentendag
15 & 16 september	Raildagen
16 & 17 september	Arend onder stoom
14 t/m 29 oktober	Techlab XL
5 november	Rail Rookies Clubdag
23 dec t/m 7 jan 2024	Winterstation

Onze Algemene Leden Vergadering 2023

Zaterdagmorgen, de 24ste juni 2023, in de Bedrijfschool: onze ALV werd gehouden met 53 aanwezige Vrienden. Goed georganiseerd en prettig, duidelijk gebracht en gepresenteerd. Vele nieuwtjes en interessante wetenswaardigheden. Twee nieuwe bestuursleden werden benoemd: penningmeester Peter Valk en 2de secretaris Wim Koot. Afscheid werd genomen van ledenadministrateur Frans Storm van Leeuwen, zijn werkzaamheden worden voorgezet door Dik Uittenbosch die in deze vergadering werd verwelkomd. Wat de financiën betreft: de cijfers werden gepresenteerd en toegelicht en de kascommissie T. Eijkelboom en H.J.C. Gerhards, gepresenteerd door Teun Eijkelboom, gaf het advies het bestuur decharge te verlenen, wat door de aanwezige Vrienden bekrachtigd werd. Een nieuwe kascommissie werd benoemd.

Het bestuur van de Vrienden van het Spoorwegmuseum.

Vele punten werden doorgenomen en er werd gereflecteerd aan gedane acties en genomen besluiten. Enkele voorbeelden: het plan tot aanwas van nieuwe leden; gesprekken met de directie van Het Spoorwegmuseum; de NVBS en het Nederlands Transportmuseum; het voortzetten van de lezingen; benoeming van de nieuwe kascommissie; gedane uitgaven vooral met betrekking tot de restauratie van mat ’36 treinstel 252.
Onze voorzitter presenteerde het beleidsplan 2023-2025 met concentratie op onze sterkten en zwakheden. De speerpunten zijn: de zichtbaarheid verbeteren en ledenwerving. Maar ook het royeren van “treeplank-leden” (wel meedoen maar geen contributie betalen); een ledenwervingsfolder is in de maak; het aanstellen van een adviseur voor verbeteringen in de communicatie. Alles duidelijk via een powerpoint presentatie voor de Vrienden toegelicht.

Presentatie van onze voorzitter Richard Weurding

Presentatie van Conservator Peter-Paul de Winter

Martijn Bijvoet vertelde over de organisatie van de komende Vriendenrit (op 7 oktober 2023). Dit heeft nogal wat voeten in de aarde, want enerzijds is NS terughoudend met museumritten (personeelstekorten), anderzijds moet het museummaterieel rijvaardig zijn en voldoen aan alle veiligheidseisen. Martijn gaf ons nog steeds een positief signaal over genoemde datum.
De laatste blijde momenten kwamen van Peter-Paul de Winter, over het wel en wee in het museum; het weer op gang komen na de coronaperiode en

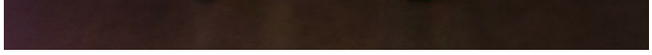

Functie-afscheid van Frans Storm van Leeuwen

over de vele projecten die nu in beweging zijn.

De registratiefabriek en de daarbij behorende beschrijvingen van de vele objecten (zie ook de vorige VriendenDienst-*digitaal* over de oproep voor vrijwilligers) met in totaal 223.000 objecten; het afstoten van delen van de collectie.
Ook over de status quo van verschillende delen, zoals het dakherstel van de Hondenkop; het ECM-gebeuren (rijden of stilstaan van het materieel) en de restauratie en herstel van objecten. Er is een vraag naar vrijwilligers voor onderhoud en restauratie (hoort iedereen dat?). Dit waren enkele punten uit zijn enthousiast makende presentatie, waarbij Peter-Paul afsloot met nog een heel hartelijk dank voor de bijdragen van de Vrienden, nu duidelijk met zichtbaar resultaat kijkend en belevend: de mat ’36 252.
De aanwezige Vrienden gingen met een goede indruk en een voldaan gevoel naar huis, waarbij velen vanzelfsprekend de nieuwe tentoonstelling gingen bekijken.

Foto's van Harry Peters

Cartoon

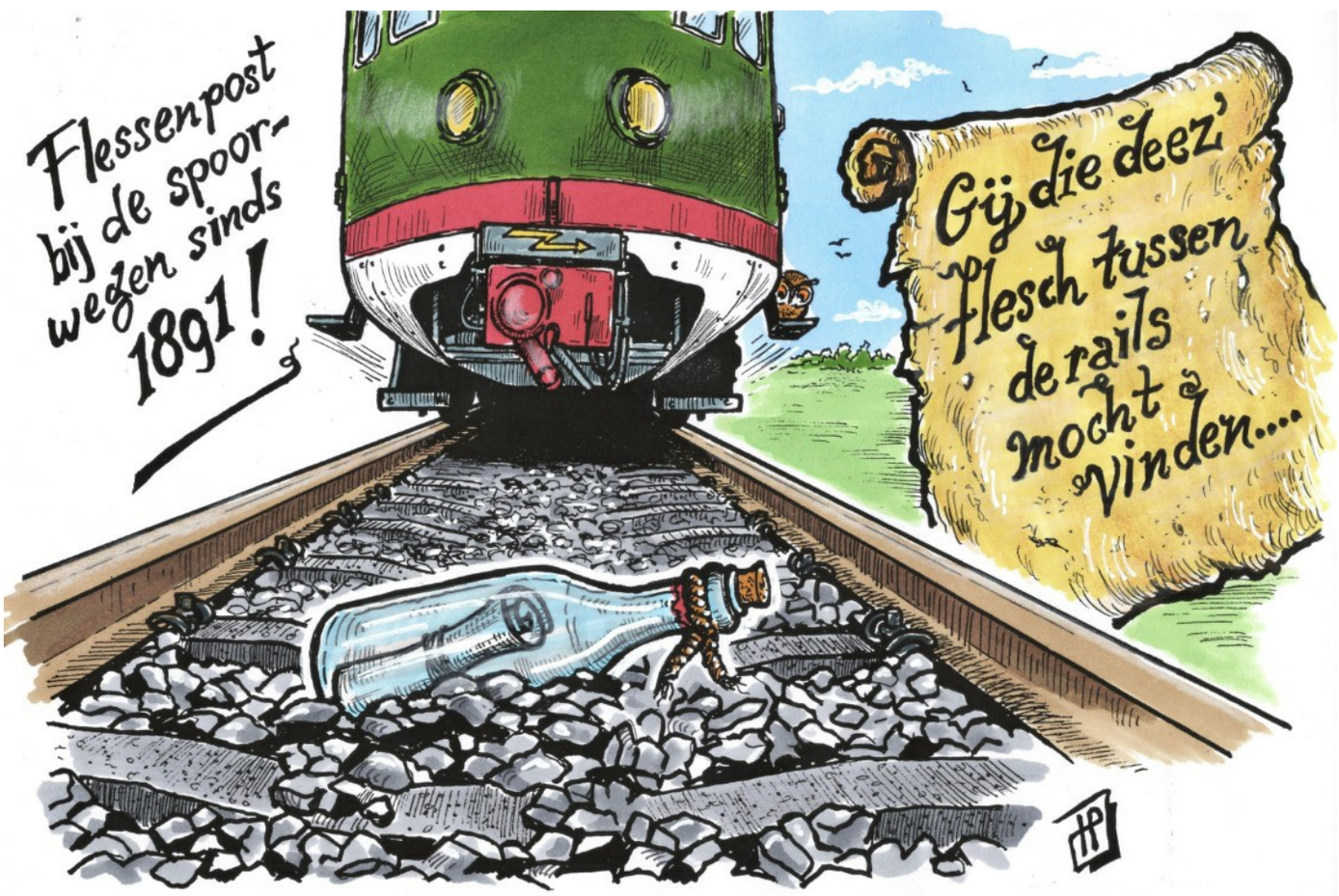

Cartoon van Hans Proper

Vrienden werving

Wordt voor oktober 2023 Vriend van het Spoorwegmuseum en maak kans op het nieuwe boek “NS-Mat ‘36-treinstel 252” van Harry Peters.

De Vrienden van het Spoorwegmuseum dragen al sinds 1970 bij aan diverse bijzondere projecten van het Spoorwegmuseum. De basis van de vereniging is het ondernemen van diverse spoorse activiteiten en daarbij houden wij elkaar op de hoogte van de laatste nieuwtjes over het Spoorwegmuseum.

Met trots hebben wij in mei van dit jaar de Mat '36-252 na een grondige restauratie mogen verwelkomen in het Spoorwegmuseum. De Vrienden hebben bijgedragen aan dit iconische project en willen dit in de toekomst graag kunnen blijven doen. Hiervoor hebben wij nieuwe leden nodig die het Spoorwegmuseum een warm hart toedragen. Daarom hebben wij een tijdelijke actie voor nieuwe leden in het leven geroepen: wordt jij voor 1 oktober van dit jaar Vriend van het Spoorwegmuseum voor een periode van minimaal 3 jaar, dan maak jij kans op het boek "NS-Mat '36-treinstel 252" van Harry Peters. Wij verloten onder nieuwe leden 10 exemplaren van dit fantastische boek.

Kijk op de website van de Vrienden van het Spoorwegmuseum voor meer informatie over de vereniging en hoe jij Vriend kunt worden. Meldt jij je aan voor 1 oktober 2023? Dan hoor je voor 1 november of jij één van de gelukkige winnaars van een van de boeken bent!

Lezing van Erik Plomp

Na afloop van de ALV konden de aanwezigen genieten van een voordracht van Erik Plomp. Dat maakte de zaterdagbijeenkomst werkelijk compleet. Erik was de man achter de organisatie van de tentoonstelling "Onder Hoogspanning". Over de voorbereidingen en de uitvoering met de vele leermomenten in die expo hield hij een boeiende presentatie. Het ontstaan en het uitwerken van de ideeën was zeer interessant voor de toehoorders om zo eens achter de schermen te mogen meekijken. Beginnend met een videopresentatie zagen we mat '36 treinstel 252 binnenrijden, waarna Erik inging op details van de 5 "haltes" op het perron die veel duidelijk maken over de elektrificatie van het middennet in 1938.
Werkelijk een zeer leerzame samenstelling waar veel op simpele wijze wordt duidelijk gemaakt hoe iets werkt; of hoe iets er uit ziet; of hoe met voordelen en nadelen iets functioneert. Neem de tijd om dat eens mee te maken!

Anekdotes spekten zijn boeiende voordracht en maakte het een begrijpelijk verhaal. Een onderwerp wat we hier graag aanhalen: de pantograaf op het dak van een elektrisch treinstel wordt met luchtdruk om hoog gepompt en zo ook op druk tegen de bovenleiding gehouden. Daarvoor werkt er bij de machinist een kleine compressor die de luchtdruk verzorgt. Maar als er helemaal geen energie voor die compressor aanwezig is? Dan heeft de machinist de taak, de benodigde lucht met een handpomp te brengen. Zeg maar een soort fietspomp. Dit wordt zeer aanschouwelijk voorgesteld: op een constructie in de tentoonstelling is een pantograaf gemonteerd onder een rijdraad, en op een voetplaat op de grond staan 2 fietspompen met de handgrepen verbonden tot 1 dubbele pomp. Welnu, binnen 3 dagen was die pomp al kapot daar de bezoekers (meestal kinderen) niet op het idee kwamen die handgreep op en neer te bewegen. De actie die ondernomen werd was het proberen om die handel als een roeispaan horizontaal te bewegen. Dat hield die constructie dus niet lang vol. Nu is dat duidelijk gemaakt met pijlen en de vraag rijst: hoe worden dan de fietsbanden thuis opgepompt of is dat een bezigheid die alleen door de ouders wordt gedaan?

Naast dit perron staat dan treinstel 252 en de Blokkendoos. Een genot is het om door beide treinstellen heen te lopen. En ook daar even te zitten en te mijmeren over vroegere reizen of de dagelijkse treinreis naar school of naar het werk….
Het expo-perron heeft ook een mooie eigen ingang, direct links achter de ingangscontrole.
Zie hier een mooie video over het ontstaan en over de opening van deze bijzondere en leerzame tentoonstelling.
Foto's van Harry Peters en Rick Meijer.

DM'90 Plukactie

Deze bijdrage gaat over het slopen van bruikbare onderdelen die weer kunnen worden gebruikt in onze museumtreinstellen, het zogenaamde “plukken”.
De 4 laatste DM '90 treinstellen in eigendom van NS op in de Amsterdamse Houtrakpolder, te weten de 3403, 3409, 3410 en 3424, stonden al geruime tijd op de nominatie om gesloopt te worden. Aangezien we voor ons eigen treinstel 3426 nog wel enkele onderdelen konden gebruiken, hebben we een plukactie georganiseerd om de meest bruikbare onderdelen uit/af te nemen.

Tot onze verbazing werden de stellen 3403 en 3410 (het Nijmeegse bomtreinstel) op 19 juni ineens afgevoerd richting de sloper. Dit betekende dat er nog 2 treinstellen over waren en we snel moesten zijn met het plukken. In no-time hebben we de mensen kunnen regelen om op zondag 25 juni te gaan plukken. Ons werd medegedeeld dat de 3409 en 3424 (testtrein laserapplicatie) namelijk op de dag er na óók afgevoerd zouden worden naar de sloper. Nét op tijd met plukken dus.

In de zinderende hitte hebben we van de 3409 en 3424, die al behoorlijk gehavend waren, behoorlijk veel bruikbare onderdelen kunnen afnemen. Er zijn onderdelen uit de toiletruimte gedemonteerd zoals een achterpaneel, zijpaneel en wastafeltje (zonder krassen). Uit de cabines zijn nog diverse panelen met meldlampen, schakelaars en cabineverlichting gedemonteerd. In de reizigersafdelingen zijn goede zittingen en afdekkappen voor de verlichting gedemonteerd. Ook zijn er onderdelen van het exterieur afgenomen, namelijk cabinedeuren, zwenk-zwaaideuren, front,- en sluitseinen, koersborden en een compressor.

Na het plukken zijn alle onderdelen naar Blerick gebracht waar deze worden opgeslagen.

Tekst van Thijs de Visscher uit het depot/werkplaats Blerick. Foto's van Thijs de Visscher en Rolf van Gent.

Raildagen

Op 15 en 16 september 2023 zijn de Raildagen waarin Nederland laat zien hoe boeiend de railsector is. Bedrijven en werkplaatsen openen hun deuren voor familie en vrienden van hun eigen personeel, de omgeving, relaties en het brede publiek. Infrastructurele projecten en stations zijn die dagen ook te bezoeken. Naast rondleidingen zijn er ateliers, wedstrijden en andere uitdagingen voor jong en oud. Het Spoorwegmuseum is van plan op die dagen de treindienst naar Utrecht Maliebaan te rijden met museummaterieel (mat ’46 en de Hondekop). Ook is De Arend dat weekend onder stoom. Zie voor het programma www.raildagen.nl

---

Flessenpost schenking

Het leest als een spannend boek. Bij werkzaamheden op station Leeuwarden vindt de aannemer tussen het puin een oude fles. Een fles met briefjes erin, uit 1891. Flessenpost uit het verleden dus. Ruim 130 jaar na het verbergen van de fles werd hij geschonken aan Het Spoorwegmuseum. In aanwezigheid van een aantal nazaten van de vier mannen die de briefjes schreven is de fles door John Voppen, CEO van ProRail, overgedragen aan het museum. ProRail maakte er een podcast van, ingesproken door Joost Prinsen. De podcast is hier te beluisteren.
Het verhaal: de monumentale perronkappen op station Leeuwarden zijn eind 19e eeuw gebouwd en toe aan renovatie en verbetering. Aannemer Staalcon ging aan de slag. 'In februari 2021 is er een balk verwijderd uit de kap. Het metselwerk is in de werkplaats verwijderd en het puin is op de grond verzameld,' vertelt directeur Ernie Baas. 'Enkele dagen later liep ik door de werkplaats en zag ik toch iets afwijkends tussen het puin liggen. Het bleek een in papieren gewikkelde fles te zijn keurig met een touwtje er om heen. Na het voorzichtig verwijderen van het papier zag ik een fles met de kurk er nog op. Door het glas kon je zien dat er iets in de fles zat.' Jerry Huisman, archeoloog bij ProRail, bekeek de briefjes aandachtig en ging op onderzoek uit. 'De fles is in de periode 1825 tot 1900 gemaakt.

Op een van de briefjes staat de naam van Arnoldus ten Hulscher, die als Rijksbrievenbesteller werkte in Leeuwarden. Op dit briefje staat ook een datum, 25 november 1891. De handtekening van Arnoldus op het briefje is hetzelfde als zijn handtekening op een trouwakte van 18 mei 1881. Er is dus geen twijfel over mogelijk dat dit inderdaad flessenpost is uit 1891.'
Vier mannen hebben hun namen op papier gezet, dat papier in een fles gestopt en die fles ingemetseld. Maar waarom? Misschien is dat ook wel het mooie aan deze vondst: het gebeurt niet vaak dat we iets tegenkomen dat bewust voor de toekomst is verborgen, maar wel om uiteindelijk te worden gevonden. Jerry: 'Ik vind het mooi om te zien dat we ruim 130 jaar later nog eens terugdenken aan Arnoldus ten Hulscher, Lieuwe Brameijer, Rudolf Affolter en J. Postema. Zou dat ook hun bedoeling zijn geweest?'
Bekijk hier het filmpje over de schenking .

STIBANS bedank-bijeenkomst

Op vrijdag 23 juni waren bijna 100 Stibans-donateurs en vrijwilligers te gast in het museum voor een speciale bedankbijeenkomst. De redding van de sloop van de mat ’36 heeft begin jaren ‘70 geleid tot de oprichting van de Stibans, voluit **Sti**chting tot **B**ehoud van **A**f te voeren **N**ederlands **S**poorwegmaterieel. Mede dankzij de jarenlange steun van de Stibans-donateurs kon de 252 niet alleen van de sloop worden gered, maar uiteindelijk ook worden gerestaureerd. Het resultaat is nu te zien in de tentoonstelling ‘Onder Hoogspanning’. Als dank ontving het museum de donateurs in de theaterzaal waar ze de première van de lange versie van de documentaire ‘Restauratie mat ’36’ te zien kregen. Peter-Paul praatte daarna nog na met Kees en Thijs, twee van de vrijwilligers die al hun ziel en zaligheid in de restauratie gestopt hebben. De documentaire is nu te zien op het Youtube-kanaal van het Spoorwegmuseum.

Van de vele vrijwilligers die in de werkplaats zoveel werk hebben verricht aan dit treinstel, hadden we 2 kopstsukken/vertegenwoordigers op het podium:
De jongeman links op de foto is **Thijs de Visscher**. Hij is lid van de werkgroep in Blerick en heeft in die hoedanigheid hard meegewerkt aan de restauratie van de 252. In het dagelijks leven is hij machinist bij Arriva. Hij is ook de man die, als de 252 geheel rijvaardig is, het treinstel van Blerick naar Utrecht zal rijden. De persoon rechts is **Kees de Mooij**. Hij werkt bij NS als storings-/elektromonteur. Hij werkt al sinds de tachtiger jaren aan de 252. Al vanaf de tijd dat het treinstel voor het eerst bij de Hoogovens stond, dus een oude rot in het vak. Kees heeft onder andere alle elektrotechnische tekeningen aangepast aan de laatste stand van de techniek. Ook de bedrading voor de ATB, de omroep en de wijzigingen op de tekeningen noodzakelijk om het treinstel met de andere museumtreinen samen te kunnen laten rijden. En hij heeft alle ontbrekende tekeningen vervaardigd. Bovendien alle e-tekeningen gedigitaliseerd.
Tekst en foto van Harry Peters.

Maquette Station Maastricht

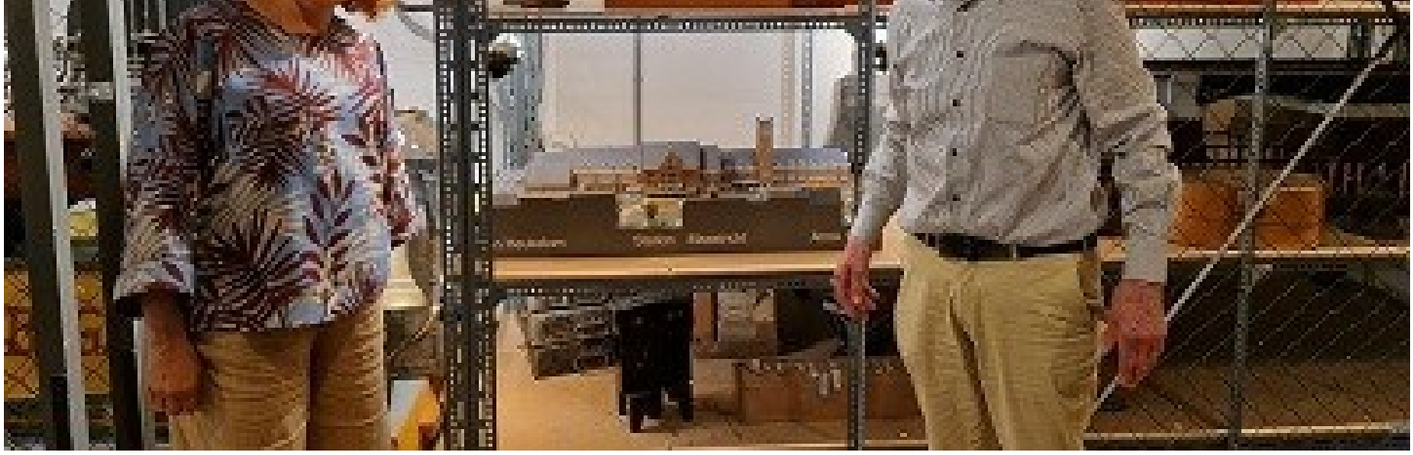

Dr. Ir. Aldert P. Dreimuller is werkzaam geweest als bouwkundig ingenieur en restauratiearchitect en bleef ook na zijn pensionering actief op het gebied van architectuur. In de coronatijd ontwikkelde hij een bijzondere hobby: hij specialiseerde zich in het 3-D printen van stations op schaal 1:160. Vorig jaar kregen de conservatoren van Het Spoorwegmuseum de vraag of er misschien interesse was voor een 3-D geprinte maquette van station Maastricht zoals dat er in 1960 uitzag, inclusief perronkappen, sporen en emplacement. Afmetingen: minstens zes meter lang en twee meter breed. Erik en Evelien zijn op zoek gegaan naar een geschikte plek in het museum, maar dat bleek, ook door de hoge kosten, nog niet zo eenvoudig. Daarom werd besloten alleen het stationsgebouw als schenking aan te nemen. Die is nu te bezichtigen op de eerste etage van loods Nijverdal.

Briefkaart

Onze vrijwilliger Paul Hoefsmit heeft een briefkaart uit de collectie van Het Spoorwegmuseum overgedragen aan het museum van de Eisenbahnfreunde Jünkerath in Duitsland. De briefkaart maakte geen deel uit van onze collectie, maar vormt voor het Eisenbahnmuseum een welkome aanvulling. De kaart, gedateerd 28 februari 1922, is namelijk voorzien van een Duitse spoorwegstempel voor het traject Adenau-Jünkerath. In de aanloop naar een toch al geplande verhuizing is bij de overstroming van de rivier de Kyll in juli 2021 een deel van de collectie van het museum verwoest. Inmiddels krijgen Eisenbahnfreunde Jünkerath steun en worden er regelmatig nieuwe stukken aangeboden. De nieuwe museumruimte komt op een bovenverdieping, dus de collectie zou veilig moeten zijn voor eventuele toekomstige overstromingen daar. Het museum wordt volledig door vrijwilligers gerund en hoopt eind dit jaar weer officieel open te gaan. De Eisenbahnfreunde hebben een kort artikel gewijd aan de overdracht.

Wissel 3

Meer dan een half jaar geleden is tijdens rangeerwerkzaamheden iets grondig misgegaan waardoor wissel 3 in het museum niet meer bediend kon worden. Herstellen bleek niet eenvoudig zodat het wissel al die tijd handmatig “omgewrikt” moest worden met behulp van een forse stalen staaf. Na diverse pogingen waren er recent 5 leden van de seinwezen-groep daar aanwezig met maar één doel: het wissel moet en zal weer werken. De bediening van seinen en wissels verloopt via een systeem van trekdraden en kettingen. Bij keerpunten en wielen zijn het kettingen, want deze zijn flexibel en kunnen de vorm volgen. Maar kettingen zijn ook zwaar in gewicht. De lange rechte afstanden worden daarom afgelegd met staaldraad. Dit is ook sterk, maar veel lichter. Het draad is echter minder flexibel. De inrichting komt nauw, de lengte van kettingen en draden is tamelijk precies afgesteld. En zodra het ergens ontkoppeld wordt, heeft staaldraad sterk de neiging weer op te willen rollen. Het trekt zich met kracht terug in de tunnelbuis.
Bij het handel bleek de ketting bij eerdere herstelwerkzaamheden niet in de goede positie te zijn teruggezet, waardoor de kettinglengtes aan de kant van het wissel niet uitkwamen. Dit is hersteld en alles is opnieuw aangesloten, gesmeerd en op de juiste spanning gebracht. Wissel 3 laat zich vanaf nu weer goed bedienen! Het was heel veel heen en weer lopen en klimmen.
Tot slot nog even de tips voor het gebruik van de wisselhandels wanneer er gerangeerd moet worden: gebruik bij bediening van handels altijd een doek. De handels zijn zeer roestgevoelig als ze met blote handen bediend worden. Dus gewoon zoals het vroeger ging:

Koninklijke trein naar het museum

KONINKLIJK TREINSTEL BINNENKORT IN HET SPOORWEGMUSEUM IN UTRECHT

Na 160 jaar is het gedaan met een roemrijke Oranje-traditie

Nog één keer maken de Oranjes gebruik van het koninklijke treinstel, op staatsbezoek in België. Daarna wordt het een museumstuk. Een nieuwe koninklijke trein komt er niet. Te duur, vindt koning Willem-Alexander.

Jeroen Schmale

Brussel

Opeens was het groot nieuws: Het afscheid van de SR10, het koninklijke rijtuig. Na het staatsbezoek van koning Willem-Alexander en koningin Maxima aan België gaat de SR10 met pensioen en wordt hij toegevoegd aan de collectie van Het Spoorwegmuseum. Wanneer deze overdracht gaat plaatsvinden moet nog worden afgesproken, maar de media doken er direct op.

Het Algemeen Dagblad pakte paginagroot uit (foto boven) en Peter-Paul mocht twee keer aanschuiven bij Radio 1.
En ook nog hier.

Er werd veel gepubliceerd over dit onderwerp. We hopen snel duidelijkheid te krijgen wanneer de SR10 naar het museum komt, Peter-Paul is al hard aan het nadenken waar hij moet komen te staan.

The day after ...

Tja, het is wel even wennen voor de vrijwilligers in Blerick. Na al die maanden hard werken aan de mat ’36 heerst daar nu een serene rust. Een gedeelte van de loods is opgeruimd, en dan vooral de twee plekken waar veel aan de 252 is gewerkt. Het gereedschap is gesorteerd, schoongemaakt en opgeruimd. Er is geveegd, gestofzuigd en een gedeelte van de schildersloods is met de stoomcleaner gereinigd.

Het raadsel

De oplossing van de vorige keer:
Een schilderij van August Allebé dat hangt in één van de kamertjes nabij de uitgang van het stationnetje "Eenhonderd Roe" in “De Grote Ontdekking”.
August Allebé (1838-1927) was een bekende schilder die enige tijd op het platteland heeft gewoond (in Dongen). Reizend met de trein naar Breda en dan het spoor achter zich latend om landschappen en portretten te schilderen. Hij heeft ook enige tijd in Duitsland gewerkt en waarschijnlijk is dit schilderij daar ontstaan. Als je goed kijkt zie je in de verte en in de diepte een rivier. Niet bepaald een Nederlands landschap. Een spoorbeambte met een rode vlag, op wacht of rustend.

Het raadsel van deze maand:
Welk spoorwegobject is dit en wat is er bijzonder aan deze voorkant of achterkant?

De volgende uitgave (augustus 2023) zal verschijnen op 21 augustus.

Bijdragen?

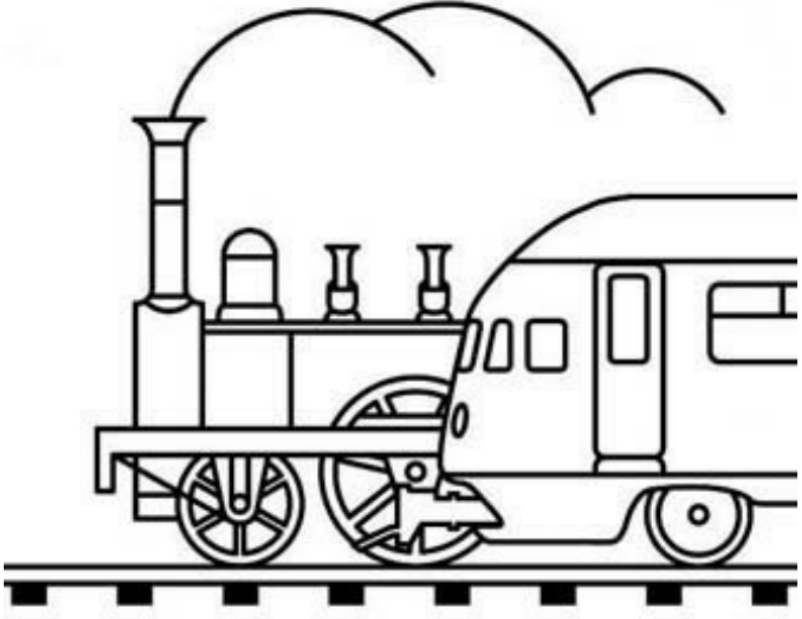

Als U ook een bijdrage wilt leveren, stuur dan Uw eventuele opmerkingen, suggesties of foto's naar:

redactie@vriendennsm.nl
editor@vriendennsm.nl

www.vriendennsm.nl
www.spoorwegmuseum.nl

Redactie & layout: Rick Meijer
Eindredactie: Peter van Dorp
Kopfoto: Peter vd Vlist

Facebook Website Twitter Instagram

Deze e-mail is verstuurd aan {{email}}.
Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich hier afmelden.
U kunt ook uw gegevens inzien en wijzigen.
Voor een goede ontvangst voegt u redactie@vriendennsm.nl toe aan uw adresboek.